

Nr 17

Socialförsäkringsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring, m. m., jämte motioner.

Genom en den 19 februari 1971 dagtecknad proposition, 1971: 22 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

- 1) lag om ändring i lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring,
- 2) lag om procentsatsen för uttag av avgift under åren 1972–1974 till yrkesskadeförsäkringen m. m.,
- 3) lag om arbetarskyddsavgift,
- 4) lag om ändring i lagen (1954: 246) om krigsförsäkring för sjömän m. fl.,
- 5) lag om ändring i lagen (1955: 469) angående omreglering av vissa ersättningar enligt lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete m. m.,
- 6) lag om ändring i lagen (1962: 303) om förhöjning av vissa ersättningar i anledning av yrkesskada m. m.,
- 7) lag om ändring i lagen (1967: 919) om värdesäkring av yrkesskadelivräntor m. m.,
- 8) lag om ändring i förordningen (1959: 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.,
- 9) lag om ändring i reglementet (1961: 265) angående förvaltningen av riksförsäkringsverkets fonder.

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande motioner, nämligen

A. vid riksdagens början väckta motioner

- 1) 1971: 357 av herr *Henningsson m. fl.* angående utbildningen av skyddsombud,
- 2) 1971: 750 av herr *Hermansson* i Stockholm *m. fl.* om åtgärder till förbättring av arbetarskyddet, såvitt angår yrkandet om anslag ur arbetarskyddsfonden till ett fackligt institut i arbetsmiljöfrågor,
- 3) 1971: 796 av herr *Akerlind m. fl.* om ett anslag till arbetarskyddsfonden.

Motionerna under 1)–3) har av kammaren remitterats till socialutskottet, som den 23 mars 1971 med socialförsäkringsutskottets medgivande

beslutat överflytta motionerna i berörda delar till socialförsäkringsutskottet.

B. i anledning av propositionen väckta motioner

4) 1971: 1226 av herr *Engström m. fl.*,

5) 1971: 1227 av herr *Magnusson i Nennesholm m. fl.*,

6) 1971: 1228 av herr *Ringaby m. fl.*

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att nya regler införs om yrkesskadeförsäkringens finansiering och att arbetarskyddet tillförs ökade resurser genom en särskild arbetarskyddsavgift, som tas ut av arbetsgivarna i anslutning till yrkesskadeförsäkringsavgiften.

De nya grunderna för yrkesskadeförsäkringens finansiering innebär att den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen – i likhet med vad som gäller för ATP – skall finansieras enligt fördelningsmetod. Avgifterna för ett visst år skall alltså i princip gälla de löpande utgifterna för försäkringen för samma år. Den nuvarande riskgraderingen av premierna ersätts av en för alla arbetsgivare enhetlig procentsats. Försäkringsavgiften avses bli omprövad i regel vart femte år.

Den särskilda arbetarskyddsavgiften skall bidra till vidgade insatser för en förbättrad arbetsmiljö. En arbetarskyddsfond tillskapas för nya insatser i fråga om forskning, utbildning och upplysning på arbetsmiljöområdet. Fonden kommer att tillföras drygt 20 milj. kr. om året. Arbetarskyddsavgiften innefattar dessutom ett visst bidrag till kostnaderna för den verksamhet som bedrivs av arbetarskyddsverket och arbetsmedicinska institutet.

Såväl det nya finansieringssystemet för yrkesskadeförsäkringen som arbetarskyddsavgiften föreslås införda den 1 januari 1972.

Av propositionen återges endast författningsförslagen. De har följande lydelse.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring

Härigenom förordnas, att 3, 25, 38–41 och 48 §§ lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Varje arbetstagare i allmän eller enskild tjänst är, såvida ej annat föränledes av vad i 4 eller 5 § sägs, försäkrad för yrkesskada.

I den mån Konungen så förordnar skall den, som åtnjuter undervisning vid anstalt för yrkesutbildning eller som eljest undergår yrkesutbildning eller förberedande sådan utbildning eller deltager i praktisk yrkesorientering, vid tillämpningen av denna lag anses som arbetstagare, ändå att han ej är i tjänst hos annan.

Kostnaden för försäkringen bestrides, med bidrag av statsmedel till omkostnaderna, genom försäkringsavgifter, som erläggas av arbetsgivaren. I fall som avses i andra stycket anses den, som driver anstalten eller genom vilkens försorg undervisningen eljest anordnas, såsom arbetsgivare.

Kostnaden för försäkringen bestrides genom försäkringsavgifter, som erläggas av arbetsgivaren. I fall som avses i andra stycket anses den, som driver anstalten eller genom vilkens försorg undervisningen eljest anordnas, såsom arbetsgivare.

25 §¹

Är arbetsgivaren enligt annan lag eller särskild författning eller på grund av egen utfästelse skyldig att vid yrkesskada utgiva avlöning, pension eller annan ersättning, som helt eller delvis utgör understöd på grund av skadan, eller skall sådant understöd utgå från kassa eller pensionsinrättning eller på grund av försäkring i annan försäkringsanstalt än som sägs i 1 §, avdrages från ersättning enligt denna lag vad i anledning av skadan för motsvarande ändamål av arbetsgivaren, kassan eller pensionsinrättningen eller på grund av försäkringen utgives för tid, un-

Är arbetsgivaren enligt annan lag eller särskild författning eller på grund av egen utfästelse skyldig att vid yrkesskada utgiva avlöning, pension eller annan ersättning, som helt eller delvis utgör understöd på grund av skadan, eller skall sådant understöd utgå från kassa eller pensionsinrättning, avdrages från ersättning enligt denna lag vad i anledning av skadan för motsvarande ändamål av arbetsgivaren, kassan eller pensionsinrättningen utgives för tid, under vilken ersättningen utgår. Avdrag på grund av understöd från kassa eller pensionsinrättning

¹ Senaste lydelse 1967: 916.

Nuvarande lydelse

der vilken ersättningen utgår. Så-
dant avdrag må dock endast äga
rum, om arbetsgivaren, på grund
av understödet, enligt 38 § andra
stycket erhållit lindring i försäk-
ringsavgiften, samt, i fråga om un-
derstöd från kassa eller pensions-
inrättning eller på grund av för-
säkring, endast ske, om kostna-
den för understödet till minst en
tredjedel bestritts av arbetsgivaren,
och ej ske med större belopp än
som skäligen kan anses svara mot
dennes bidrag. För understöd vid
sjukdom och begravning, vilket ut-
gives av arbetsgivaren, må, ändå
att motsvarande lindring i försäk-
ringsavgiften ej skett, avdrag gö-
ras, i fråga om understöd vid be-
gravning dock med högst trehund-
ra kronor; och äger arbetsgivaren
utfå vad som på grund av sålun-
da utgivet understöd avdragits från
ersättningen enligt denna lag.

Föreslagen lydelse

må dock endast ske, om kostna-
den för understödet till minst en
tredjedel bestritts av arbetsgivaren,
och ej ske med större belopp än
som skäligen kan anses svara mot
dennes bidrag. För understöd vid
begravning, vilket utgives av ar-
betsgivaren, må avdrag göras med
högst trehundra kronor. Arbetsgi-
varen äger utfå vad som på grund
av understöd vid sjukdom och be-
gravning, vilket utgivits av arbets-
givaren, avdragits från ersättning-
en enligt denna lag.

Såsom understöd, varom sägs i första stycket, skall ej anses pension,
som tillförsäkrats den skadade på grund av viss levnadsålder och an-
ställningstid eller eljest av annan anledning än skadan. Pension, som ut-
går vid arbetsoförmåga till följd av skadan eller till efterlevande, må ej
anses såsom sådant understöd till högre belopp än som motsvarar tre
fjärdedelar av den livränta, som, vårdbidrag till den skadade oräk-
nat, tillkommer den skadade eller efterlevande. Till sådan framtida höj-
ning av pensionen, som tillförsäkrats ersättningstagaren vid ökning i lev-
nadskostnaderna, skall hänsyn icke tagas vid avdrags bestämmande.

Avdrag må icke göras för folkpension och ej heller för under-
stöd från sjömanshus eller annat dylikt, allenast för behövande av-
sett understöd.

Innehar eller erhåller den skadade anställning med lön, bestämd i
författning eller eljest fastställd av statlig myndighet utan att därvid an-
givits, att å lönen avdrag må göras för livränta i anledning av yrkes-
skada, skall vid tillämpningen av första stycket lönen, till den del den-
samma motsvarar den skadade tillerkänd dylik livränta, anses utgöra
understöd på grund av skadan; dock må livräntan utgå om och i den
mån särskilda förhållanden föranleda därtill.

Understöd i form av naturaförmåner uppskattas efter de regler, som
tillämpas vid taxering till kommunal inkomstkatt.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Finnas i denna paragraf givna bestämmelser i särskilt fall icke tillämpliga, prövar riks försäkringsverket, huruvida och med vilket belopp avdrag å ersättningen enligt denna lag skäligen skall äga rum.

38 §^a

Avgift för försäkringen skall av riks försäkringsverket bestämmas till belopp, som med hänsyn till arbetets farlighet i allmänhet och till de särskilda förhållanden, under vilka det bedrivs, efter försäkringstekniska grunder prövas vara erforderligt för att täcka den risk, som försäkringen avser.

Är arbetsgivare, kassa, pensionsinrättning eller försäkringsanstalt skyldig att utgiva understöd, för vilket enligt 25 § avdrag må göras, bestämmas försäkringsavgiften till det lägre belopp, som motsvarar den minskade försäkringsrisken. I fråga om annan arbetsgivare ün staten må dock sådan lindring i försäkringsavgiften ej äga rum, med mindre arbetsgivaren begär det och, där så finnes erforderligt, för utgivande av understödet ställer säkerhet, som riks försäkringsverket godkänner.

Användes arbetstagare till arbete av två eller flera arbetsgivare gemensamt, svara de för försäkringsavgiften en för alla och alla för en.

Arbetsgivare erlägger för varje år försäkringsavgift enligt vad nedan sägs.

Avgift utgår å summan av vad arbetsgivaren under året utgivit till arbetstagare, som omfattas av obligatorisk försäkring enligt denna lag, såsom lön i penningar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad.

Vid beräkning av avgift skall hänsyn icke tagas till arbetstagares lön i vad den för år räknat överstiger sju och en halv gånger det vid årets ingång gällande basbeloppet. Hänsyn skall ej heller tagas till arbetstagare, vars lön under året understigit trehundra kronor, såvida fråga ej är om arbetstagare som avses i 1 § första stycket förordningen (1958:295) om sjömansskatt.

39 §^a

Såsom bidrag till bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riks försäkringsverkets verksamhet skall för varje försäkring till statsverket erläggas tillläggsavgift med belopp, motsvarande fem procent av försäkringsavgiften, beräknad utan hänsyn till avdrag som sägs i 25 §.

Övriga omkostnader för försäkringsrådets och riks försäkringsverkets verksamhet bestridas av statsverket. I fråga om kostnaderna för

Försäkringsavgift skall utgå efter procentsats, som fastställs av Konungen med riksdagen. Procentsatsen skall vara så avvägd, att avgifterna i förening med andra tillgängliga medel förslå till bestridande av

1. ersättningar på grund av obligatorisk försäkring enligt denna lag, lagen (1916:235) om försäkring för olycksfall i arbete och lagen (1929:131) om försäkring för vissa yrkessjukdomar,

^a Senaste lydelse 1967: 916.

^b Senaste lydelse 1967: 916.

Nuvarande lydelse

förvaltningen av den i 41 § omförmälda fonden gäller dock vad där-om är särskilt stadgat.

Föreslagen lydelse

2. kostnader som föranledas av bestämmelserna i lagen (1955: 469) angående omreglering av vissa ersättningar enligt lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete m. m., lagen (1962: 303) om förhöjning av vissa ersättningar i anledning av yrkesskada m. m. och lagen (1967: 919) om värdesäkring av yrkes-skadelivräntor m. m.,

3. förvaltningskostnader, samt
4. erforderlig fondering.

Med förvaltningskostnader avses enbart omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsverkets verksamhet beträffande obligatorisk yrkesskadeförsäkring. Konungen fastställer med riksdagen hur stor del av försäkringsavgifterna som skall anses svara mot förvaltningskostnader.

Beslut om den procentsats, som skall tillämpas för visst år, samt om förvaltningskostnadsandelen för samma år skall fattas senast ett år dessförinnan. Riksförsäkringsverket skall vart femte år framlägga förslag till procentsats och förvaltningskostnadsandel för nästföljande sju år, i den mån beslut härom icke redan fattats.

40 §⁴

Envar är skyldig att på begäran lämna försäkringsrådet eller riksförsäkringsverket uppgift, som erfordras för att bedöma huruvida han är pliktig att erlägga försäkringsavgift.

Arbetsgivare skall på begäran till försäkringsrådet och riksförsäkringsverket lämna sådan uppgift om arbetet och de förhållanden, under vilka det bedrivs, samt om arbetstagarnas antal, arbetstid och avlöningsförhållanden, som erfordras för att bestämma försäkringsavgift eller ersättningsbelopp.

I den utsträckning försäkrings-

Arbetsgivare skall på begäran till försäkringsrådet och riksförsäkringsverket lämna sådan uppgift om arbetet och de förhållanden, under vilka det bedrivs, som erfordras för att bestämma ersättningsbelopp.

⁴ Senaste lydelse 1967: 916.

Nuvarande lydelse

rådet eller riksförsäkringsverket prövar nödigt för ändamål, som avses i första eller andra stycket, åligger det uppgiftsskyldig att på begäran för granskning tillhandahålla försäkringsrådet eller riksförsäkringsverket förda avlöningslistor, handelsböcker eller motsvarande anteckningar jämte därtill hörande handlingar. Granskningsen skall såvitt möjligt ske så, att den icke medför hinder i den uppgiftsskyldiges verksamhet, samt skall, om han så begär och det lämpligen kan ske, verkställas hos honom. Handelsböcker och andra handlingar, som överlämnats för granskning, skola återställas utan dröjsmål. Meddelande om resultatet av granskningsen skall lämnas snarast.

Försäkringsrådet och riksförsäkringsverket äga, i den mån så finnes erforderligt för ändamål, som avses i andra stycket, att hos myndighet, som enligt gällande föreskrifter utövar tillsyn å arbetsgivarens verksamhet, påfordra undersökning av de förhållanden, under vilka arbetet bedrivs, eller att, där så påkallas av särskilda omständigheter, själva företaga sådan undersökning.

Föreslagen lydelse

Försäkringsrådet och riksförsäkringsverket äga, i den mån så finnes erforderligt för ändamål, som avses i första stycket, att hos myndighet, som enligt gällande föreskrifter utövar tillsyn å arbetsgivarens verksamhet, påfordra undersökning av de förhållanden, under vilka arbetet bedrivs, eller att, där så påkallas av särskilda omständigheter, själva företaga sådan undersökning.

41 §⁵

Grunderna för beräkning av försäkringsavgifter och premiereserv för försäkringar i riksförsäkringsverket bestämmas av Konungen.

Riksförsäkringsverkets beslut om försäkrings- eller tilläggsavgifts belopp skall, även där beloppet bestämts provisoriskt, utan hinder av förd klagan tills vidare lända till efterrättelse. Vinnes nedsättning i eller befrielse från avgift, återbetalas vad för mycket blivit erlagt.

⁵ Senaste lydelse 1961: 256.

Nuvarande lydelse

Angående debitering och uppbörd av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsverket samt om utbetalning till verket av dylika avgifter bestämmer Konungen med riksdagen.

Försäkringsavgifterna skola ingå till en fond, som förvaltas enligt grunder vilka bestämmas av Konungen med riksdagen.

Föreslagen lydelse

Försäkringsavgifterna skola ingå till en fond, *benämnd yrkesskadeförsäkringsfonden*, som förvaltas enligt grunder vilka bestämmas av Konungen med riksdagen.

48 §⁶

Avgift för frivillig försäkring skall bestämmas till belopp, som efter försäkringstekniska grunder prövas erforderligt för täckande av den risk försäkringen avser samt förvaltningskostnader.

Grunderna för beräkning av försäkringsavgifter och premiereserv för försäkringen fastställas av Konungen.

*Försäkringsavgifterna skola ingå till en fond, benämnd *fonden för frivillig yrkesskadeförsäkring*, som förvaltas enligt grunder vilka bestämmas av Konungen med riksdagen.*

I övrigt skall vad i 3–41 samt 44 §§ är stadgat om obligatorisk försäkring i tillämpliga delar lända till efterrättelse beträffande den frivilliga försäkringen; och skall därvid vad som sagts om arbetsgivaren i stället avse försäkringsstagaren.

I övrigt skall vad i 3–37 samt 40, 41 och 44 §§ är stadgat om obligatorisk försäkring i tillämpliga delar lända till efterrättelse beträffande den frivilliga försäkringen; och skall därvid vad som sagts om arbetsgivaren i stället avse försäkringstagaren.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972. Den äger, utom i avseende som nämns under 2. här nedan, ej tillämpning i fråga om skada som inträffat dessförinnan.

2. Vid prövning enligt 39 § skall beaktas att försäkringsavgifterna skall täcka även kostnader för omreglering, förhöjning och värdesäkring av ersättningar, som är att hänföra till skada som inträffat före lagens ikraftträdande, samt förvaltningskostnader avseende sådan skada.

3. Med Konungens medgivande äger riksförsäkringsverket i fall som avses i 38 § andra stycket i sin äldre lydelse övertaga arbetsgivares

⁶ Senaste lydelse 1967: 916.

skyldighet att utge ersättning i anledning av olycksfall eller sjukdom, om arbetsgivaren begär det.

4. Av Konungen enligt 41 § i sin äldre lydelse fastställda försäkrings- tekniska grunder skall, i den mån Konungen ej förordnar annat, all- jämt tillämpas i förekommande fall.

5. Procentsatsen för uttag av försäkringsavgift för år 1972 samt förvaltningskostnadsandelen för samma år skall, utan hinder av be- stämmelserna i 39 § tredje stycket, fastställas år 1971. Förslag som sägs i nämnda lagrum skall framläggas första gången före utgången av år 1972.

2 Förslag till

Lag om procentsatsen för uttag av avgift under åren 1972–1974 till yrkesskadeförsäkringen m. m.

Härigenom förordnas, att den i 39 § lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring nämnda procentsatsen för uttag av försäkringsavgift skall för åren 1972–1974 vara 0,30 och att av försäkringsavgifterna en tjugonedel skall anses svara mot förvaltningskostnader.

3 Förslag till

Lag om arbetarskyddsavgift

Härigenom förordnas som följer.

1 § Arbetsgivaravgift som bidrag till arbetarskydd (arbetarskyddsavgift) erläggs enligt denna lag.

2 § Med arbetsgivare avses i denna lag den, som enligt lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring skall erlägga avgift till obligatorisk yrkesskadeförsäkring, dock ej staten.

3 § Arbetsgivare erlägger årligen arbetarskyddsavgift med belopp som motsvarar fem hundradels procent av vad arbetsgivaren under året utgivit som lön i pengar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad.

Vid beräkningen av avgiften tages icke hänsyn till arbetstagares lön i vad den för år räknat överstiger sju och en halv gånger det vid årets ingång gällande basbeloppet enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring. Hänsyn tages ej heller till arbetstagare, vars lön under året understigit trehundra kronor, såvida fråga ej är om arbetstagare som avses i 1 § första stycket förordningen (1958: 295) om sjömansskatt. Vidare bortses vid denna beräkning från arbetstagare, som icke är obligatoriskt försäkrad enligt lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring.

4 § Av arbetarskyddsavgiften skall två femtedelar utgöra bidrag till statsverkets kostnader för arbetarskyddsstyrelsens, yrkesinspektionens och arbetsmedicinska institutets verksamhet och tre femtedelar bidrag till kostnader i övrigt för forskning, utbildning och upplysning beträffande arbetarskydd. Den sistnämnda delen skall föras till en fond, benämnd arbetarskyddsfonden, som förvaltas enligt grunder som Konungen fastställer.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

4 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1954: 246) om krigsförsäkring för sjömän m. fl.

Härigenom förordnas, att 6 § lagen (1954: 246) om krigsförsäkring för sjömän m. fl. skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §¹

Arbetsgivare är pliktig att till riksförsäkringsverket erlagga det tillägg till tidigare bestämd försäkringsavgift, som må föranledas av tillämpningen av denna lag.

Å tillägg till försäkringsavgift, varom i första stycket sägs, skall tilläggsavgift enligt 39 § lagen om yrkesskadeförsäkring icke erläggas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om tillägg som avser tid före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 1967: 917.

5 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1955: 469) angående omreglering av vissa ersättningar enligt lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

Härigenom förordnas, att 14 § lagen (1955: 469) angående omreglering av vissa ersättningar enligt lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete m. m. skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Till bestridande av den kostnad för varje kalenderår, som föranledes av bestämmelserna i denna lag, åligger det annan arbetsgivare än staten att erlægga proportionellt tillägg till de avgifter, som jämlikt 38 och 39 §§ lagen om yrkesskadeförsäkring skola för året beräknas för honom.

*Angående debitering och upp-
börd av tillägg, som avses i första stycket, skall tillämpas vad i sådant hänseende gäller rörande där omförmälda avgifter.*

Förslagen lydelse

14 §

Den kostnad för varje kalenderår, som föranledes av bestämmelserna i denna lag, skall bestridas genom den försäkringsavgift, som jämlikt 38 och 39 §§ lagen om yrkesskadeförsäkring skall för året beräknas för arbetsgivaren.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om proportionellt tillägg som avser tid före ikraftträdandet.

6 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1962: 303) om förhöjning av vissa ersättningar i anledning av yrkesskada m. m.

Härigenom förordnas, att 6 § lagen (1962: 303) om förhöjning av vissa ersättningar i anledning av yrkesskada m. m. skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Till bestridande av den kostnad för varje kalenderår, som föranledes av bestämmelserna i denna lag, åligger det annan arbetsgivare än staten att erlägga proportionellt tillägg till de avgifter, som jämlikt 38 och 39 §§ lagen om yrkesskadeförsäkring skola för året beräknas för honom.

Angående debitering och uppbörd av tillägg, som avses i första stycket, skall tillämpas vad i sådant hänseende gäller rörande där omförmälda avgifter.

Föreslagen lydelse

6 §

Den kostnad för varje kalenderår, som föranledes av bestämmelserna i denna lag, skall bestridas genom den försäkringsavgift, som jämlikt 38 och 39 §§ lagen om yrkesskadeförsäkring skall för året beräknas för arbetsgivaren.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om proportionellt tillägg som avser tid före ikraftträdandet.

7 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1967: 919) om värdesäkring av yrkesskadelivräntor m. m.

Härigenom förordnas, att 6 § lagen (1967: 919) om värdesäkring av yrkesskadelivräntor m. m. skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Till bestridande av den kostnad för varje kalenderår, som föranledes av denna lag, åligger det annan arbetsgivare än staten att erlægga proportionellt tillägg till de avgifter som för året beräknas för honom enligt 38 och 39 §§ lagen om yrkesskadeförsäkring.

Föreslagen lydelse

6 §

Den kostnad för varje kalenderår, som föranledes av denna lag, skall bestridas genom den försäkringsavgift, som jämlikt 38 och 39 §§ lagen om yrkesskadeförsäkring skall för året beräknas för arbetsgivaren.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om proportionellt tillägg som avser tid före ikraftträdandet.

8 Förslag till

Lag om ändring i förordningen (1959: 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.

Härigenom förordnas, att 1 och 4 §§ förordningen (1959: 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Angående debitering och uppbörd av avgifter från arbetsgivare enligt lagen om allmän försäkring samt avgift för obligatorisk försäkring i riksförsäkringsverket enligt lagen om yrkesskadeförsäkring jämte tilläggsavgift enligt 39 § sistnämnda lag och avgiftstillägg jämlikt 14 § lagen angående omreglering av vissa ersättningar enligt lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete m. m. ävensom avgifter enligt förordningen angående byggnadsforskningsavgift och lagen om lönegarantiavgift skall gälla vad nedan stadgas.

Avgift jämte tilläggsavgift för frivillig försäkring i riksförsäkringsverket enligt lagen om yrkesskadeförsäkring uppbäres i den ordning verket bestämmer.

Föreslagen lydelse

1 §²

Angående debitering och uppbörd av avgifter från arbetsgivare enligt lagen om allmän försäkring samt avgift för obligatorisk försäkring i riksförsäkringsverket enligt lagen om yrkesskadeförsäkring ävensom avgifter enligt förordningen angående byggnadsforskningsavgift, lagen om lönegarantiavgift och lagen (1971: 00) om arbetarskyddsavgift skall gälla vad nedan stadgas.

Avgift för frivillig försäkring i riksförsäkringsverket enligt lagen om yrkesskadeförsäkring uppbäres i den ordning verket bestämmer.

4 §³

Vid bestämmande av avgiftsunderlag skall utöver vad som framgår av de i 1 § angivna författningarna samt förordningen angående redares avgifter i vissa fall enligt lagen om allmän försäkring gälla följande.

Jämväl såvitt gäller avgiftsunderlag för avgift enligt lagen om yrkesskadeförsäkring skall, där fråga ej är om arbetstagare som avses i 1 § första stycket förord-

¹ Förordningen omtryckt 1962: 396. Senaste lydelse av rubriken 1962: 396.

² Senaste lydelse 1970: 744.

³ Senaste lydelse 1962: 396.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

ningen om sjömansskatt, bortses från arbetstagare, vars lön hos arbetsgivaren under året icke uppgått till trehundra kronor, så ock från annan naturaförmån än kost eller bostad.

Värdet av naturaförmån i form av kost eller bostad skall uppskattas efter regler, som fastställas av riksförsäkringsverket. Vad angår dylika förmåner åt arbetstagare, som avses i 1 § första stycket förordningen om sjömansskatt, skall dock värdet beräknas efter de grunder, enligt vilka motsvarande naturaförmåner till ombordanställt manskap som erlagt sjömansskatt värderas vid bestämmande av pensionsgrundande inkomst.

Avdrag för kostnader, som arbetstagare haft att av sin lön bestrida i anställningen, må göras i den mån riksförsäkringsverket så medgiver. Sådant medgivande må lämnas endast om kostnaderna beräknas uppgå till minst en tiondel av lönen samt må avse arbetstagare i viss verksamhet eller, efter framställning av arbetsgivare, viss eller vissa arbetstagare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972. Äldre bestämmelser gäller fortfarande beträffande avgift som avser tid före ikraftträdandet.

Vid debitering enligt 20 § första stycket av arbetsgivares preliminära avgift för åren 1972 och 1973 skall hänsyn tagas även till de genom lagen (1971: 00) om ändring i lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring vidtagna förändringarna i avgiftsuttaget för obligatorisk yrkesskadeförsäkring samt till avgiftsuttaget enligt lagen (1971: 00) om arbetarskyddsavgift.

9 Förslag till**Lag om ändring i reglementet (1961: 265) angående förvaltningen av riksförsäkringsverkets fonder**

Härigenom förordnas i fråga om reglementet (1961: 265) angående förvaltningen av riksförsäkringsverkets fonder,

dels att 11 § skall upphöra att gälla,

dels att 1 och 2 §§ skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***1 §**

Folkpensioneringsfonden, riksförsäkringsverkets yrkesskadeförsäkringsfond samt den fond, som avses i lagen om frivillig statlig pensionsförsäkring, skola på sätt nedan stadgas förvaltas av fondfullmäktige.

Folkpensioneringsfonden, yrkesskadeförsäkringsfonden, särskilda yrkesskadefonden, fonden för frivillig yrkesskadeförsäkring samt den fond, som avses i 22 kap. lagen om allmän försäkring, skola på sätt nedan stadgas förvaltas av fondfullmäktige.

2 §

Yrkesskadeförsäkringsfondens inkomster utgöras av

avgifter för försäkringar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, lagen om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer, lagen om yrkesskadeförsäkring samt lagen om krigsförsäkring för sjömän m. fl.;

försäkringsavgifter enligt 38 och 39 §§ lagen om yrkesskadeförsäkring samt tillägg som föranledas av tillämpningen av lagen om krigsförsäkring för sjömän m. fl.;

återbetalda belopp enligt 12 § andra stycket lagen om försäkring för olycksfall i arbete och 51 § andra stycket lagen om yrkesskadeförsäkring;

bötesmedel enligt 34 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete;

kapitalbelopp, som inflyta vid inköp i riksförsäkringsverket av livräntor enligt 10 § lagen angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete eller på grund av verkets övertagande jämlikt 35 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete samt 54 och 55 §§ lagen om yrkesskadeförsäkring av annan åvilande skyldighet att utgiva ersättning i anledning av olycksfall eller sjukdom; samt

räntor och annan avkastning.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Yrkesskadeförsäkringsfondens utgifter utgöras av

ersättningar och andra kostnader, som i anledning av inträffade skadefall skola utbetalas av riksförsäkringsverket enligt förenämnda lagar och enligt lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar;

ersättningar och andra kostnader, som i anledning av inträffade skadefall skola utbetalas av riksförsäkringsverket på grund av obligatorisk försäkring enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, lagen om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer, lagen om yrkesskadeförsäkring och lagen om krigsförsäkring för sjömän m. fl., ävensom kostnader för onreglering, förhöjning och värdesäkring av ersättningar enligt dessa lagar;

ersättningar, som skola utbetalas av riksförsäkringsverket på grund av övertagande jämlikt 10 § lagen angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete, 35 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete samt 54 och 55 §§ lagen om yrkesskadeförsäkring av annan åvilande ersättningskyldighet;

belopp, som av riksförsäkringsverket eller eljest återbetalas på grund av att för mycket influtit till verket i avgifter för försäkringar enligt de i första stycket omfördälda lagarna; samt

belopp, som av riksförsäkringsverket eller eljest återbetalas på grund av att för mycket influtit till verket i försäkringsavgift eller tilllägg som i första stycket sägs;

belopp, som skola utbetalas för bestridande av förvaltningskostnader enligt 39 § andra stycket lagen om yrkesskadeförsäkring; samt

belopp, som utbetalas till följd av vad nedan i 3 eller 11 § stadgas.

belopp, som utbetalas till följd av vad nedan i 3 § stadgas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972. Dock får överföring av tillgångar från yrkesskadeförsäkringsfonden till särskilda yrkesskadefonden och fonden för frivillig yrkesskadeförsäkring ske vid senare tidpunkt som Konungen bestämmer.

Motionsyrkandena

1) I motionen 1971: 357 av herr *Henningsson m. fl.* anförs att skyddsombudens auktoritet måste förstärkas. En väg att nå detta mål skulle vara att yrkesinspektionen och arbetarskyddsstyrelsen gemensamt gavs möjligheter att anordna kurser i arbetarskydd till vilka de fackliga skyddsombuden kallades. Under åberopande av det anförda föreslås »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om beaktande av de i motionen framförda synpunkterna beträffande skyddsombudens utbildning».

2) I motionen 1971: 750 av herr *Hermansson m. fl.* föreslås, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte uttala »att den i statsverkspropositionen aviserade arbetarskyddsfonden utformas till en arbetsmiljöfond – enligt i motionen angivna riktlinjer – med uppgift att utge anslag för att inrätta och stödja ett fackligt institut i arbetsmiljöfrågor».

3) I motionen 1971: 796 av herr *Åkerlind m. fl.* hemställs »att riksdagen vid behandlingen av punkt L i statsverkspropositionens bilaga 7 i avvaktan på den av Kungl. Maj:t aviserade propositionen om inrättande av en arbetarskyddsfond måtte besluta reservera 25 miljoner kronor i enlighet med vad i motionen anförts».

4) I motionen 1971: 1226 av herr *Engström m. fl.* föreslås

»1. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 22 måtte besluta

a. att med bifall till syftet i propositionen 1971: 22 om inrättandet av en arbetarskyddsfond besluta *dels* att denna benämnas arbetsmiljöfond samt att i propositionen föreslagen avgift skall benämnas arbetsmiljöavgift, *dels* att huvudman för fonden skall vara arbetarskyddsstyrelsen, som äger att enligt i motionen anförda riktlinjer avseende sammansättning tillsätta styrelse för fonden, *dels* att avgiftens storlek fastställs till en tiondels procent enligt i 3 § Förslag till Lag om arbetarskyddsavgift angivna regler;

b. att fem hundraedels procent av avgiften avsättes till ett i motion 1971: 750 föreslaget fackligt institut i arbetsmiljöfrågor; samt

2. att vederbörande utskott utarbetar på grund härav erforderliga förslag till lagtext».

5) I motionen 1971: 1227 av herr *Magnusson i Nennesholm m. fl.* hemställs »att riksdagen vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 22 beslutar att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om parlamentarisk utredning för att utarbeta och framlägga förslag till stimulansåtgärder för företag för att möjliggöra en kraftfull satsning på en förbättring av arbetsmiljön och ett omsättande i praktiken av de forskningsresultat som kan förväntas genom inrättandet av arbetarskyddsfonden».

6) I motionen 1971: 1228 av herr *Ringaby m. fl.* hemställs »att riksdagen måtte

I. hos Kungl. Maj:t hemställa

a) att Kungl. Maj:t måtte vidtaga sådana åtgärder att beteckningen 'arbetskydd' utbytes mot 'arbetstagar skydd' eller annan lämplig beteckning,

b) att Kungl. Maj:t måtte tillsätta en parlamentarisk utredning med uppgift att utreda frågan om ett successivt infogande av yrkesskadeförsäkringen i den allmänna försäkringen;

II. antaga det vid propositionen 1971: 22 fogade

a) förslaget till lag om ändring i lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring, med den ändringen att 38 § tredje stycket i förslaget erhåller följande lydelse:

'Vid beräkningen - - - basbeloppet. Hänsyn skall ej heller tagas till arbetstagare, vars lön under året understigit 10 % av det ovan angivna basbeloppet, såvida fråga ej är om arbetstagare som avses i 1 § första stycket förordningen (1958: 295) om sjömansskatt.'

b) förslaget till lag om arbetskyddsavgift, med den ändringen att 3 § andra stycket erhåller följande lydelse:

'Vid beräkningen - - - allmän försäkring. Hänsyn tages ej heller till arbetstagare, vars lön under året understigit 10 % av det ovan angivna basbeloppet, såvida fråga ej är om arbetstagare som avses i 1 § första stycket förordningen (1958: 295) om sjömansskatt. Vidare bortses - - - yrkesskadeförsäkring.'

III. ge Kungl. Maj:t till känna vad i övrigt i motionen anförts».

Yrkandet under I. b) behandlar utskottet i sitt betänkande 1971: 18. Yrkandet under III. gäller sammansättningen av arbetskyddsfondens styrelse. Enligt motionärerna bör styrelsen bli större än vad som föreslås i propositionen och omfatta representanter jämväl för tjänstemän och för skogs- och jordbruket. Det bör också prövas om fondstyrelsen kan integreras med styrelsen för arbetsmedicinska institutet. Yrkandet under III. bör också ses mot bakgrund av följande uttalanden i motionsmotiveringen:

Medlen i den föreslagna fonden föreslås bli fördelade på forskning, utbildning och upplysning. Då det föreligger olika behov av förebyggande insatser alltefter arbetsplatsernas karaktär, borde det vara rimligt att de mest utsatta branscherna inledningsvis ägnas ett speciellt intresse. En del av medlen skulle t. ex. med fördel kunna användas till förebyggande insatser inom stenindustrin. Dessa åtgärder bör ingalunda inskränka sig till forskning, utbildning och upplysning - eftersom man sannolikt redan i viss mån tillgodosett de behoven - utan också omfatta stöd till direkta skyddsinsatser.

- - -

En värdefull insats för arbetsmiljön skulle sannolikt en »modellfabrik» kunna utgöra. En sådan skulle kunna tjäna som experimentverkstad för arbetsmiljö på bred basis och förses med flexibel utrustning

alltefter de nya rönen på arbetslokalernas och den maskinella utrustningens områden. Såväl arbetsmedicinska institutet som arbetarskyddsverket skulle här kunna bedriva försöksverksamhet samt utbildning och forskning. En sådan inrättning skulle kunna vara referensplats inom arbetsmiljöområdet – även då det gäller de internationella kontakterna. De i propositionen 1971: 22 på s. 35 uttryckta syftena, att »forskningen bör vara praktiskt inriktad och omfatta även uppföljande av forskningsresultat i industrin och andra delar av näringslivet, särskilt så att resultat som utarbetats i laboratorier prövas i praktisk verksamhet och eventuellt modifieras för praktisk tillämpning», skulle därigenom kunna uppnås under betryggande former.

En sådan »modellfabrik» som här berörts skulle kunna finansieras dels av statliga medel, dels av arbetarskyddsfondsmedel och dels av medel från arbetsmarknadsorganisationerna. Den inbördes fördelningen borde då vara sådan att staten får huvudansvaret.

Utskottet

I propositionen föreslås nya regler om yrkesskadeförsäkringens finansiering samt införande av en arbetsgivaravgift för arbetarskyddsändamål.

Yrkesskadeförsäkringens finansiering

De föreslagna reglerna innebär att den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen, som hittills finansierats enligt traditionell kapitaltäckningsmetod, i fortsättningen skall finansieras enligt fördelningsmetod. Försäkringsavgifterna för ett visst år skall alltså – i likhet med vad som redan gäller för finansieringen av den allmänna tillägspensioneringen – i princip förstå till årets löpande utgifter för försäkringen och fördelas mellan de arbetsgivare som är verksamma under året. Det nuvarande differentierade premiesystemet, enligt vilket avgifterna gjorts beroende av näringsgren och de särskilda förhållanden i det enskilda fallet under vilka arbetet bedrivs, ersätts av ett enhetligt premiesystem där avgifterna utgår för alla arbetsgivare efter samma procentsats på avgiftsunderlaget, som utgörs av arbetsgivarens kostnad för löner o. d. Procentsatsen föreslås utgöra 0,30 under åren 1972–1974, varav en tjugonedel skall anses svara mot riksförsäkringsverkets och försäkringsrådets förvaltningskostnader såvitt avser obligatorisk försäkring av annan arbetstagare än sådan som är i statens tjänst. Avsikten är att beslutet om procentsatsen som regel skall avse en period av fem år och att således omprövning skall ske med jämna mellanrum.

Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot propositionen i förevarande del och tillstyrker bifall till den föreslagna omläggningen av yrkesskadeförsäkringens finansiering.

Arbetsgivaravgift för arbetarskyddet

Den föreslagna arbetsgivaravgiften för arbetarskyddsändamål är avsedd att tillgodose behov av utökad forskning och utbildning samt förbättrad information i arbetsmiljöfrågor. Syftet med reformen är att mot-

verka uppkomsten av yrkesskador och annan av arbetsmiljön betingad ohälsa samt att få till stånd en förbättrad arbetsmiljö genom vilken arbetstagarnas hälsa, säkerhet, arbetsanpassning och arbetstillfredsställelse kommer att främjas. Arbetsgivaravgiften föreslås även täcka en del av kostnaderna för arbetarskyddsverkets och arbetsmedicinska institutets verksamhet. Det totala avgiftsuttaget föreslås uppgå till 0,05 % av samma avgiftsunderlag som ligger till grund för beräkning av yrkesskadeförsäkringsavgiften. Av avgiften skall tre femtedelar utgöra bidrag till kostnader för forskning, utbildning och upplysning beträffande arbetarskydd och två femtedelar bidrag till statsverkets kostnader för arbetarskyddsstyrelsens, yrkesinspektionens och arbetsmedicinska institutets verksamhet.

I motionen 1971: 796 riktas kritik mot förslaget att de förstärkta resurserna till arbetarskyddet skall finansieras genom arbetsgivaravgifter. Eftersom sådana avgifter minskar utrymmet för löneökningar och ett bättre arbetarskydd är ett intresse för alla och inte bara för arbetsgivare och anställda, anser motionärerna det rimligt att kostnaderna för ett utökat arbetarskydd betalas över statsbudgeten. Yrkandet i motionen avslutar till dessa synpunkter.

De kostnader som föranleds av strävan att göra arbetsmiljön så riskfri som möjligt och förebygga olika former av ohälsa i arbetet är såsom framhålles i propositionen närmast att betrakta som ett slags produktionskostnader. Det är därför enligt utskottets mening rimligt att det samlade arbetsgivarkollektivet bidrar till ökade insatser på arbetarskyddets område. Utskottet tillstyrker – med avstyrkande av motionen 1971: 796 – att en särskild arbetsgivaravgift tas ut i syfte att förstärka insatserna för arbetarskyddet.

De medel som flyter in genom arbetarskyddsavgiften och som inte avses att utgöra bidrag till kostnaderna för arbetarskyddsverkets och arbetsmedicinska institutets verksamhet skall enligt förslaget föras över till en nybildad särskild arbetarskyddsfond. Denna kommer att tillföras drygt 20 milj. kr. om året. Från fonden skall anvisas medel för forskning, utbildning och upplysning beträffande arbetarskydd. Vissa riktlinjer för medelstillelningen redovisas i propositionen.

Sålunda anges att forskningen bör vara praktiskt inriktad och omfatta även uppföljande av forskningsresultat i industrin och andra delar av näringslivet, särskilt så att resultat som utarbetats i laboratorier prövas i praktisk verksamhet och eventuellt modifieras för praktisk tillämpning. Forskningen bör vidare vara inriktad på uppgifter, som kräver snabba och kraftiga insatser, samt på stora och långsiktiga projekt. Genom dessa anvisningar – till vilka utskottet är berett att ansluta sig – öppnar man bl. a. möjligheter såsom föreslås i motionen 1971: 1228 att inrätta en experimentverkstad för arbetsmiljö på bred basis. Det får ankomma på den föreslagna fondstyrelsen att närmare pröva om viss forskning lämp-

ligen bör bedrivas i denna form. Med det anförda får motionen anses besvarad i denna del.

I fråga om utbildningen uttalas att medel bör kunna ställas till förfogande för kompletterande fortbildning av olika yrkeskategorier inom företagshälsovården och arbetarskyddet i övrigt. Särskilt viktig anses utbildningen av skyddsombud vara. Här krävs, framhålls det i propositionen, stora insatser för att få till stånd en så bred utbildningsbas som möjligt när det gäller såväl grundutbildning som kontinuerlig vidareutbildning. För egen del vill utskottet stryka under vikten av utbildning på arbetarskyddsområdet. Den förändrade risksituation som mekanisering och strukturförändring fört med sig i förening med ökad arbetstakt, ökat skiftarbete och nya former för arbetstidsförläggning har förstärkt behovet härav. Inte minst är det som påpekas i motionen 1971: 357 angeläget att skyddsombuden erbjuds kurser i arbetarskydd. Ökade kunskaper skulle förstärka ombudens ställning på arbetsplatserna och ge dem bättre möjligheter att i enlighet med arbetarskyddslagen verka för sundhet och säkerhet i arbetet. Utskottet noterar därför med särskild tillfredsställelse att departementschefen så klart framhållit att arbetarskyddsfondens medel skall utnyttjas för en ordentlig satsning på utbildning av skyddsombud. Härigenom kommer de önskemål som redovisats i motionen 1971: 357 att bli tillgodosedda. Någon åtgärd från riksdagens sida i anledning av denna motion är därför inte påkallad.

Upplysning föreslås ske dels i form av en brett upplagd information om arbetarskydd med anlitande av olika massmedier dels i form av periodvis återkommande arbetarskyddskampanjer. En ytterligare upprustning av den av Föreningen för arbetarskydd utgivna tidskriften Arbetsmiljö kan också stödjas genom medel från fonden. Utskottet har inte något att erinra mot propositionen i denna del.

I några motioner föreslås att arbetarskyddsfonden skall kunna tas i anspråk för ytterligare former av insatser på arbetsmiljöområdet. Det anføres i motionen 1971: 1228 att behovet av förebyggande åtgärder varierar efter arbetsplatsernas karaktär och att det är rimligt att de mest utsatta branscherna, bl. a. stenindustrin, ägnas särskilt intresse. I dessa fall bör enligt motionärerna åtgärderna inte inskränka sig till forskning, utbildning och upplysning utan också omfatta direkta skyddsinsatser.

Utskottet utgår från att de medel som utdelas från arbetarskyddsfonden, i den mån de inte utnyttjas för projekt som omfattar hela arbetslivet eller större delar av detta, kommer att satsas på branscher med särskilda behov av förstärkta arbetarskyddsåtgärder. Det får ankomma på fondstyrelsen att närmare överväga prioriteringen mellan olika aktiviteter inom arbetarskyddet. Enligt utskottets mening bör riksdagen inte föregripa styrelsens behandling i detta avseende med något uttalande. Motionen 1971: 1228 avstyrkes därför i denna del. Inte heller anser ut-

skottet sig kunna tillstyrka förslaget att arbetarskyddsavgiften skall kunna användas till direkta skyddsinsatser på enskilda arbetsplatser. Kostnaderna för sådana bör enligt arbetarskyddslagens principer i första hand ankomma på den enskilde arbetsgivaren.

I anslutning till det sist anförda vill utskottet betona betydelsen av att arbetsgivarna själva aktivt verkar för en förbättrad arbetsmiljö. Vid sidan om de betydande samhällseliga satsningar som under senare tid gjorts i syfte att begränsa hälsoriskerna i arbetslivet, bl. a. genom förstärkning av de statliga arbetarskyddsorganens resurser, måste arbetsgivarna själva förutom genom den föreslagna arbetsgivaravgiften aktivera sina insatser på arbetsmiljöområdet. I motionen 1971: 1227 föreslås att en parlamentarisk utredning bör tillsättas med uppdrag att lägga fram förslag om lämpliga stimulansåtgärder för att förmå företag att satsa på förbättring av arbetsmiljön och i praktiken omsätta de forskningsresultat som arbetarskyddsfonden kommer att initiera. Utskottet kan med hänvisning till vad ovan anförts i huvudsak instämma i motionens syfte. Den förra året tillkallade arbetsmiljöutredningen med uppdrag att företa en allmän översyn av arbetarskyddslagstiftningen torde under sitt arbete knappast undgå att komma in på frågor av den typ som berörs i motionen. Tillkallandet av ytterligare en utredning på detta område synes därför inte vara erforderligt. Utskottet avstyrker därför bifall till motionen.

I motionen 1971: 750 föreslås att arbetarskyddsfonden skall anslå medel för att inrätta och stödja ett institut i arbetsmiljöfrågor i fackföreningsrörelsens regi. Institutet föreslås få tre huvuduppgifter: att bedriva forskning på arbetsmiljöområdet, att organisera och leda utbildning av skyddsombud och att utbilda fackliga skyddsinspektörer med uppgift bl. a. att biträda skyddsombuden i deras arbete. I motionen 1971: 1226 föreslås i konsekvens härmed att arbetsgivaravgiften dubblas och bestäms till 0,10 % av avgiftsunderlaget samt att hälften av avgiften skall avsättas för att finansiera det fackliga institutet.

De huvuduppgifter som motionärerna föreslår för det fackliga institutet sammanfaller i väsentliga delar med de uppgifter som åvilar det arbetsmedicinska institutet, i vars styrelse bl. a. ingår företrädare för arbetsmarknadsparternas organisationer. Inrättandet av ett fackligt institut vid sidan av det arbetsmedicinska institutet, båda finansierade genom arbetarskyddsavgiften och med i stort sett samma arbetsuppgifter, skulle innebära att tillgängliga resurser såväl ekonomiska som personella skulle splittras på ett orationellt sätt. Enligt utskottets mening är det inte heller lämpligt att riksdagen fattar beslut som innebär att den fackliga rörelsen åläggs att starta och driva ett institut i arbetsmiljöfrågor. Det torde få bli fackföreningsrörelsens egen sak att fatta beslut härom. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet berörda motioner i förevarande delar.

I två motioner aktualiseras ett terminologiskt spørsmål i anslutning

till propositionens förslag att arbetsgivaravgiften skall benämnas arbetarskyddsavgift och fonden skall benämnas arbetarskyddsfonden. I motionen 1971: 1226 föreslås benämningarna arbetsmiljöavgift och arbetsmiljöfond. I motionen 1971: 1228 förordas att ordledet »arbetarskydds-» byts ut mot »arbetstagskydds-» eller annan lämplig beteckning.

Beteckningen arbetarskydd har gammal hävd i lagstiftningen. Den får anses ha givit ett adekvat uttryck för lagstiftningens ursprungliga inriktning på att förebygga rena yrkesskador. Allteftersom området för arbetarskyddet vidgats till att omfatta en mer total syn på samband mellan olika faktorer i arbetsmiljön och deras hälsofarliga konsekvenser och arbetstagarens hela hälsosituation därigenom kommit i centrum, kan med visst fog anföras att beteckningen arbetarskydd är alltför snäv. Utskottet förutsätter att arbetsmiljöutredningen under sitt arbete kommer att beakta detta förhållande i samband med terminologiska ställningstaganden. I avvaktan på utredningens förslag till ny lagstiftning på området bör beteckningarna arbetarskyddsavgift och arbetarskyddsfond – i likhet med beteckningarna arbetarskyddslag och arbetarskyddsstyrelsen – kunna godtagas. Utskottet avstyrker således motionerna i förvärande delar.

Arbetarskyddsfonden skall enligt propositionen förvaltas av en särskilt inrättad styrelse, som skall ha att bestämma om medlens användning och fördelning. Någon forsknings-, utbildnings eller upplysningsverksamhet är det inte tänkt att styrelsen skall bedriva i egen regi. Den skall endast anvisa medel för olika projekt. Beträffande styrelsens sammansättning föreslås i propositionen att det får ankomma på Kungl. Maj:t att närmare besluta härom.

Enligt motionen 1971: 1226 talar starka skäl för att arbetarskyddsstyrelsen görs till huvudman för fonden med uppdrag bl. a. att utse fondstyrelse, i vilken ett dominerande löntagarinflytande bör säkerställas. Enligt motionen 1971: 1228 bör fondstyrelsen få en allsidig sammansättning. Inte endast representanter för LO och SAF bör ingå utan även representanter för tjänstemännen genom TCO, SACO och SR samt företrädare för skogs- och jordbruket. I samma motion ifrågasätts också om inte fondstyrelsen i hög grad skulle kunna integreras med styrelsen för arbetsmedicinska institutet.

I propositionen uttalar föredragande departementschefen att han övervägt olika tänkbara lösningar beträffande fondmedlens förvaltning, främst möjligheten att låta arbetarskyddsstyrelsen handha förvaltningen, men att han av olika skäl stannat för en särskilt tillkallad fondstyrelse. Enligt utskottets mening bör i avvaktan på den översyn av organisatoriska frågor på arbetarskyddsområdet, som arbetsmiljöutredningen enligt sina direktiv och tilläggsdirektiv har att verkställa, departementschefens förslag kunna godtagas. Utskottet avstyrker därför motionen 1971: 1226 i denna del.

Utskottet förutsätter emellertid att fondstyrelsen får en tämligen bred

sammansättning och att därvid inte endast LO och SAF utan även andra arbetsmarknadsparter blir representerade. Det är också av vikt att styrelsen vid behov kan anlita särskilda experter och sakkunniga. Vad utskottet anfört om fondstyrelsens sammansättning bör bringas till Kungl. Maj:ts kännedom. I övrigt bör motionen 1971: 1228 i förevarande del inte föranleda någon särskild åtgärd.

De framlagda författningsförslagen föranleder kommentarer från utskottets sida utöver vad som följer av det föregående endast i följande avseende.

Enligt 38 § förslaget till lag om ändring i lagen om yrkesskadeförsäkring och 3 § förslaget till lag om arbetarskyddsavgift utgörs avgiftsunderlaget av arbetsgivarens under året utgivna avlöningssumma. Hänsyn tas inte till arbetstagares lön i vad den överstiger sju och en halv gånger basbeloppet och inte heller till arbetstagare vars lön under året understigit 300 kronor. I motionen 1971: 1228 yrkas att beloppet 300 kronor skall byta ut mot 10 % av basbeloppet. Som skäl åberopas att fasta beloppsgränser påverkas av förändringar i penningvärdet.

De angivna reglerna om avgiftsunderlaget ansluter till liknande regler i lagen om allmän försäkring för uttag av arbetsgivaravgift till sjukförsäkringen och försäkringen för tilläggspension. Vid olika tillfällen har riksdagen haft att behandla motionsyrkanden som gällt en höjning av 300-kronorsgränsen. År 1968 uttalade riksdagen att en justering av beloppsgränsen med hänsyn bl. a. till förändringar i penningvärdet borde övervägas och hemställde att Kungl. Maj:t tog upp frågan i lämpligt sammanhang. Kungl. Maj:t har därefter uppdragit åt riksförsäkringsverket att verkställa en översyn av olika fasta beloppsgränser i pensionsystemet. I anledning av motionsyrkandet vill utskottet framhålla att det för samordning av debitering och uppbörd av arbetsgivaravgifter är av vikt att samma regler gäller över hela avgiftsfältet. Så länge 300-kronorsgränsen är kvar i lagen om allmän försäkring får följaktligen lagstiftningen om yrkesskadeförsäkring och arbetarskyddsavgift innehålla samma beloppsgräns. Utskottet förutsätter emellertid att riksförsäkringsverket under sitt fortsatta utredningsarbete beaktar inte endast de beloppsgränser som riksdagen aktualiserade 1968 utan även de gränser som föreskrivs i nu föreliggande lagstiftning. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motionen 1971: 1228 i förevarande del.

Utöver vad ovan anförts har de i propositionen framlagda förslagen inte givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Med hänvisning till det anförda får utskottet hemställa

- A. att riksdagen med avslag på motionen 1971: 1228 i motsvarande del antager 38 § i det vid propositionen 1971: 22 fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring;

- B. att riksdagen antager förslaget till lag om ändring i lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring i övriga delar samt förslaget till lag om procentsatsen för uttag av avgift under åren 1972–1974 till yrkesskadeförsäkringen m. m.;
- C. att riksdagen med avslag på motionerna 1971: 1226 och 1971: 1228 i motsvarande delar godtager benämningarna arbetarskyddsavgift och arbetarskyddsfond;
- D. att riksdagen med avslag på motionen 1971: 750 och 1971: 1226 i motsvarande delar antager 3 § första stycket och 4 § förslaget till lag om arbetarskyddsavgift;
- E. att riksdagen med avslag på motionen 1971: 1228 i motsvarande del antager 3 § andra stycket förslaget till lag om arbetarskyddsavgift;
- F. att riksdagen antager förslaget till lag om arbetarskyddsavgift i övriga delar samt övriga vid propositionen fogade författningsförslag;
- G. att motionen 1971: 1226, såvitt avser huvudmannaskapet för arbetarskyddsfonden, inte föranleder någon riksdagens åtgärd;
- H. att riksdagen med anledning av motionen 1971: 1228 i motsvarande del ger Kungl. Maj:t som sin mening till kända våd utskottet anfört om sammansättningen av arbetarskyddsfondens styrelse;
- I. att motionen 1971: 1228, såvitt avser arbetarskyddsfondens in-
språktagande för ytterligare insatser på arbetsmiljöområdet, inte föranleder någon riksdagens åtgärd;
- J. att följande motioner, nämligen
 - 1) motionen 1971: 357,
 - 2) motionen 1971: 796,
 - 3) motionen 1971: 1227, samt
 - 4) motionen 1971: 1228 i övriga nu behandlade delarinte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 15 april 1971

På socialförsäkringsutskottets vägnar

TORSTEN FREDRIKSSON

Närvarande: herrar Fredriksson (s), Lundberg (s), Jonsson i Mora (fp), Ringaby (m), Magnusson i Nennesholm (c), Karlsson i Ronneby (s), fru Håvik (s), herrar Björck i Nässjö (m), Nordberg (s), Marcusson (s), Andersson i Nybro (c), fröken Bergström (fp), herrar Signell (s), Björk i Gävle (c)* och Olsson i Stockholm (vpk).

*Ej närvarande vid betänkandets justering.

Reservationer

1) vid *utskottets hemställan under D.* (inrättandet och finansierandet av ett fackligt institut i arbetsmiljöfrågor) av herr *Olsson* i Stockholm (vpk) som ansett

dels att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 25 som börjar med orden »De huvuduppgifter» och slutar med orden »förevarande delar» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Försämringen av arbetsmiljön och den snabba fysiska och psykiska förslitningen av arbetskraften beror till väsentlig del på att de anställda saknar maktbefogenheter och egna resurser. Forskning och utbildning är i hög grad präglade av arbetsgivarnas kortsiktiga lönsamhetstänkande. Fackföreningsrörelsen har i hög grad hämmats i sitt arbete i arbetsmiljöfrågor på grund av bristande vetenskapliga och tekniska resurser. Den självklara utgångspunkten för hur arbetsmiljöproblemen skall angripas måste vara att alla åtgärder måste underordnas principen att löncarbetarnas krav på en god arbetsmiljö måste ställas före kapitalägarnas krav på vinstmaximering. Det i motionen 1971: 750 ställda förslaget att ur arbetsmiljöfonden ge anslag för inrättande av ett fackligt institut i arbetsmiljöfrågor finner utskottet vara riktigt för att ge hela utvecklingen en ny inriktning. De huvuduppgifter som ställs för ett sådant institut finner utskottet vara ägnade att väsentligt stärka de anställdas inflytande över arbetsmiljön. Regler och instruktioner för institutets verksamhet bör givetvis ankomma på den fackliga rörelsen att själv utforma, så som framhålles i motionen 1971: 1226. Finansieringen av institutet bör ske genom att avgiftsuttaget till arbetsmiljöfonden fastställas till 0,10 procent av avgiftsunderlaget och att hälften av avgiften anvisas till det fackliga institutet. Utskottet finner det med hänsyn till det anförda angeläget att tillstyrka bifall till de i motionerna 1971: 750 och 1971: 1226 ställda förslagen att ur arbetsmiljöfonden utge anslag för att inrätta och stödja ett fackligt institut i arbetsmiljöfrågor. Bifall till motionerna i dessa delar medför behov av ändringar i propositionens förslag till lydelse av 3 § första stycket och 4 § lagen om arbetarskyddsavgift. Förslag härom bör föreläggas riksdagen under höstsessionen innevarande år i sådan tid att ändringarna kan beslutas före lagens ikraftträdande den 1 januari 1972. I avvaktan härpå bör lagförslaget i nämnda delar tills vidare kunna antagas i nu föreslagen lydelse.»

dels ock att utskottet under D. bort hemställa,

»D. att riksdagen med bifall till motionen 1971: 750, såvitt densamma behandlats av utskottet, och med anledning av motionen 1971: 1226 i motsvarande del

1. beslutar att ur arbetarskyddsfonden skall utges medel för att inrätta och stödja ett fackligt institut i arbetsmiljöfrågor, att

arbetarskyddsavgiften på grund härav skall utgöra tio hundra delar procent av avgiftsunderlaget och att hälften av avgiften skall avsättas till det fackliga institutet; samt

2. hos Kungl. Maj:t hemställer om förslag till höstriksdagen innevarande år om de under 1. i förhållande till propositionsförslaget föranledda ändringarna av 3 § första stycket och 4 § förslaget till lag om arbetarskyddsavgift ävensom i avvaktan härpå antager lagförslaget i nämnda delar;»

2) vid *utskottets hemställan under G.* (huvudmannaskapet för arbetarskyddsfonden) av herr *Olsson* i Stockholm (vpk) som ansett

dels att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 26 som börjar med orden »I propositionen» och slutar med orden »denna del» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Enligt utskottets uppfattning bör arbetarskyddsstyrelsen med förstärkt löntagarepresentation utvecklas till en samordnande instans, som styr utvecklingen mot en bättre arbetsmiljö. Det faller sig då naturligt att arbetarskyddsstyrelsen även är huvudman för den föreslagna fonden. Flera remissinstanser har också uttalat sig för en sådan lösning. Utskottet finner det angeläget tillstyrka bifall till motionen 1971: 1226 i denna del. Det får som framhålles i motionen ankomma på arbetarskyddsstyrelsen att utse fondstyrelse med beaktande av att en dominerande löntagarepresentation säkerställles.»

dels ock att utskottet under G. bort hemställa

»G. att riksdagen med bifall till motionen 1971: 1226 i motsvarande del beslutar att arbetarskyddsstyrelsen skall vara huvudman för arbetarskyddsfonden med uppgift att efter de riktlinjer som utskottet angivit tillsätta styrelse för fonden;»

3) vid *utskottets hemställan under I.* (utvidgade riktlinjer för fondmedlens användande) av herrar *Ringaby* (m) och *Björck* i Nässjö (m) som ansett

dels att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar på s. 24 med orden »Utskottet utgår» och slutar med orden »enskilde arbetsgivaren» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet delar motionärernas uppfattning och anser att de medel som utdelas från arbetarskyddsfonden, i den mån de inte utnyttjas för projekt som omfattar hela arbetslivet eller större delar av detta, bör komma att satsas på branscher med särskilda behov av förstärkta ar-

betarskyddsåtgärder. Det får ankomma på fondstyrelsen att närmare överväga prioriteringen mellan olika aktiviteter inom arbetarskyddet. Vidare anser utskottet i likhet med motionärerna att fondmedlen i dessa fall skall kunna användas till direkta skyddsinsatser på enskilda arbetsplatser. Vad utskottet anfört bör bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.»

dels ock att utskottet under I. bort hemställa

- »I. att riksdagen med bifall till motionen 1971: 1228 i motsvarande del som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om arbetarskyddsfondens ianspråktagande för ytterligare insatser på arbetsmiljöområdet;»

Särskilt yttrande

i anslutning till utskottets hemställan under A. och E. (höjning av 300-kronorsgränsen vid beräkning av avgiftsunderlaget) av herrar *Ringaby* (m) och *Björck* i Nässjö (m) som anfört:

»I propositionen 1971: 22 föreslås att vid beräkning av avgift till yrkesskadeförsäkringen och till arbetarskyddet hänsyn ej skall tagas till arbetstagare, vars lön understiger 300 kr., såvida det inte är fråga om sådan arbetstagare som avses i 1 § första stycket förordningen (1958: 295) om sjömansskatt. Då penningvärdeförsämringen medför att avgiftsskyldigheten utökas om beloppet för den nedre gränsen fixeras i totala termer, vore det lämpligare med en indexanknuten regel. Beloppet 300 kr. måste därtill redan nu anses väl lågt. Som framgår av utskottets betänkande finns det anledning för riksförsäkringsverket att ta upp frågan om en ändring av denna beloppsgräns och föreslå samma ändringar av den som av motsvarande, lika lågt satta gräns i lagen om allmän försäkring. Vi anser att det vore värdefullt, som föreslås i motionen 1971: 1228, om man då prövade huruvida inte en procentsats relaterad till det för varje avgiftsår ingående basbeloppet – företrädesvis 10 % – vore den bästa lösningen. Dels skulle beloppet därigenom värdesäkras, dels skulle man i fortsättningen slippa onödigt administrativt besvär med sådana bagatellbelopp, som orsakas av högst tillfälliga arbetsinsatser.»

